

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ
ІІІ КАНТІВСЬКІ ЧИТАННЯ

(до 299-ої річниці від дня народження І. Канта)

20 квітня 2023 р.

*Камєнєва Валєнтина Олєксандрівна,
студєнт 2 курсу,
спєціальність «Право»,
факультєт юридичний,
Національний університєт біорєсурсів
і природокористування України
м. Київ*

ФІЛОСОФСЬКЕ ОБГРУНТУВАННЯ ІДЕЇ МИРУ ЗА І. КАНТОМ

Почнемо тезу з того , що Іммануїл Кант, видатний німецький філософ XVIII століття, розглядав мир як вищу мету людства та звертав увагу на необхідність його збереження та зміцнення. Його філософське обґрунтування ідеї миру ґрунтується на моральних та раціональних принципах, що визнаються як універсальні та обов'язкові для всіх людей[1, с. 9].

У своєму дослідженні ми зосереджуватимемось на аналізі філософських поглядів І. Канта щодо миру, на розгляді його категорії "космополітизму", а також на визначенні ролі духовності та моралі в збереженні миру на планеті." Ця теза є достатньо конкретною та заслуговує на подальший розвиток у тексті.

Ідея миру за І. Кантом є однією з найважливіших тем його філософської теорії, яка базується на його морально-етичній філософії та концепції світового співтовариства. За Кантом, мир є необхідною умовою для досягнення максимального щастя людства[1, с. 10].

У цьому есе ми розглянемо філософське обґрунтування ідеї миру за І. Кантом. Кант вважав, що моральний закон є основою людської моралі та поведінки. Згідно з цим законом, людина має поводитися з іншими як з метою, а не як засобом досягнення своїх цілей. Ідея цього закону полягає в тому, що кожна людина має бути поважною та гідною, і це вимагає

поводитися з іншими так, як ми хотіли б, щоб з нами поводитися. Ця ідея морального закону має безпосередній зв'язок з ідеєю миру.

Згідно з Кантом, мир є необхідним для реалізації морального закону. Без миру, люди не можуть поводитися один з одним з повагою та гідністю, і це порушує моральний закон. Кант вважав, що мир є необхідним для створення атмосфери, де люди можуть діяти вільно та відповідально, де вони можуть взаємодіяти та домовлятися, де можуть вирішувати свої конфлікти за мирним шляхом. Крім того, Кант розвинув ідею світового співтовариства як додаткову концепцію, яка сприяє досягненню миру[2].

За Кантом, світове співтовариство є ідеєю об'єднання усіх людей у спільній меті досягнення миру та протидії війнам та конфліктам. Він вважав, що світове співтовариство може бути досягнуте шляхом спільної роботи та взаємодії країн та народів. Кант вважав, що це можливо лише за умови визнання всіма країнами інших країн як рівних учасників світового співтовариства.

Також важливо звернути увагу на контекст, в якому виникла ідея миру за І. Кантом. Він жив у часи, коли було поширене державне насильство, війни, конфлікти між державами та націями. У такому контексті І. Кант пропонував раціональні та моральні аргументи на користь миру та згуртування всього людства в єдину спільноту. Крім того, І. Кант пропонував моральні та раціональні принципи, що визнаються як універсальні та обов'язкові для всіх людей, і які є необхідними для створення і збереження миру. Він вважав, що головними моральними принципами є повага до індивідуальної свободи та гідності кожної людини, в знання та використання раціонального мислення та логіки в прийнятті рішень[1, с. 13].

У своїх працях І. Кант багато уваги приділяв поняттю "моральний імператив". Він визнавав, що він є універсальним та обов'язковим для всіх людей, і містить загальні принципи моральності, такі як "дій так, щоб твої дії могли бути законом для всіх" або "трактуй людину завжди як мету, а не як засіб до досягнення своїх цілей". Ці принципи ставлять в центрі уваги

повагу до гідності та свободи кожної людини, а також раціональне мислення та діалог як основу розв'язання конфліктів[2].

Отже, ідея миру за І. Кантом базується на його морально-етичній філософії та концепції світового співтовариства. Ідея морального закону вимагає, щоб люди поводитися з іншими як з метою, а не як засобом досягнення своїх цілей, і це вимагає миру. Він вважав, що відмова від використання насильства та розвиток взаєморозуміння та діалогу між державами є основою створення єдиного світового співтовариства. Розвиток миру на планеті можливий тільки за умови розуміння того, що людство складає одну глобальну спільноту, а всі люди мають однакові права та обов'язки. Кант вважав, що вирішення світових конфліктів та створення миру може бути досягнуте лише шляхом міжнародного співробітництва на основі раціональної та моральної основи. Світове співтовариство є додатковою концепцією, яка може сприяти досягненню миру, через спільну роботу та взаємодію країн та народів. Усі ці ідеї підтримують ідею миру за І. Кантом, і їх реалізація може привести до більш мирного та стабільного світу.

Список використаних джерел

1. В. І. Гусев І. Кант Філософське обґрунтування ідеї миру. 2000. с. 8-16.
URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8d297d4b-17f2-4023-ba44-a037e53d6eab/content>
2. Іммануїл Кант "До вічного миру": Хрестоматія для лінивих: веб-сайт.
URL: <https://anthologyforthelazy.webnode.com.ua/l/immanujil-kant-do-vichnogo-miru/>

*Бартовщук Катерина Олександрівна,
Мельник Аліна Юріївна,
Прохорова Луїза Саркісівна,
студентки 4 курсу,
спеціальність «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
факультет гуманітарно-
педагогічний,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

ВЧЕННЯ КАНТА ПРО ПРАВО І ДЕРЖАВУ

Іммануїл Кант є засновником німецької класичної філософії. Він філософ, якого за силою духу і впливу на подальший розвиток філософської думки часто порівнюють з Платоном. І. Кант відомий своїм скромним і пунктуальним життям, яке стало притчею: ніби історія Канта така, що в нього не було ні життя, ні історії [4].

І. Канта також вважають основоположником теорії правової держави. За ним право - це сукупність умов, що обмежують свавілля одного індивіда у відношенні до іншого під кутом зору загального закону свободи та запобігання юридичним конфліктам у суспільстві. Тобто, основна мета права полягає в регулюванні поведінки людей, а також в гарантуванні моралі такого соціального простору, у якому змогла б вільно реалізуватися свобода індивіда. Загальнообов'язковість права забезпечується засобами примусу. І держава, зокрема, є носієм цього примусу [1].

Філософ, також розділяє право на три категорії:

- природне право
- позитивне право
- справедливість

Щодо природного права, то його джерелом є вроджені ідеї. Крім того, природне право він поділяв на приватне (стосується відносин людей стосовно власності) та публічне (стосується відносин між громадянами, які об'єднані

в союз, тобто державу). Щодо позитивного права, то його джерелом є воля законодавця, а справедливість - це щастя пропорційне чесності.

За визначенням І. Канта, держава – об'єднання людей, підлеглих правовим законам [3]. Він розвинув теорію політичного лібералізму, важливим компонентом якої є обґрунтування ідеальної правової держави. І правова держава – це така держава, в якій дотримуються всі природні права і в якій не нехтують рівністю, свободою і волею окремих індивідів.

Філософ також аналізує походження держави. Він розглядає це як акт договору між людьми, який укладається з метою спільної вигоди. Кант вважає, що ідеальною формою правління є республіка – конституційна монархія з розподілом влади. Він також говорив, що перехід до ідеальної держави можливий лише через реформи «зверху», а не через насильницькі революції [2].

Кант стверджує, що держава має будуватися та існувати на основі взаємної відповідальності держави і особистості. Громадянин і держава є рівними суб'єктами права. Діяльність держави заснована на правових законах, а ці закони, в свою чергу, повинні відповідати правовим принципам, суть яких складають природні права людини. Він також пропонує встановити принцип розподілу влади: верховна влада, виконавча влада і судова, ці три влади в державі вони доповнюють одна одну [4].

Отже, Іммануїл Кант в своїй філософії визначав право та державу як невід'ємну складову суспільства, яка має за мету забезпечення гармонії та справедливості. За його поглядом, право має бути універсальним та безумовним, щоб забезпечити рівність всіх людей перед законом. Кант розглядав державу як механізм, що забезпечує захист прав людини та її свободи, та має бути здатна забезпечити виконання законів та покарання порушників. Кант виділяв три головні функції держави: законодавчу, виконавчу та судову. Він підкреслював, що кожна з цих функцій повинна бути розділена та незалежна, щоб забезпечити рівновагу влади та захист прав людини.

Список використаних джерел

1. В. Денисенко. Кант Іммануїл // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.313
2. Манфред Гаєр. Світ Канта. Пер. з німецької Лесі Харченко — Київ: видавництво «Юніверс», 2007. — 336 с.
3. Нерсисянц В. С. Історія правових і політичних вчень. - М., 2007.
4. Новгородцев П. І. Кант і Гегель в їх вченнях про право і державу. - СПб: Алетейя, 2000.

*Поважнюк Софія Сергіївна,
студентка 1 курсу
спеціальність англійська філологія(переклад)*

*факультет гуманітарно-педагогічний,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ І. КАНТА

Німецька класична філософія займає особливе місце в історії філософії. Іммануїл Кант – один із найбільш видатних її представників. Німецький філософ, засновник німецької класичної філософії та ідеалізму. У творчості Канта виділяють два періоди: докритичний і критичний. Ці періоди різняться спрямованістю інтересу, предметами дослідження у філософських роботах. У докритичний період Кант приділяє велику увагу космогонії. Гіпотеза про походження Сонячної системи з еволюційного розвитку холодної пилової туманності. Але, безсумнівно, основний внесок Канта у філософію пов'язаний із його роботами критичного періоду. Там він зосереджує свою увагу на гносеологічних проблемах, на з'ясуванні можливостей і меж людського пізнання. Саме в цій області філософії Канту було призначено, за його

виразом, «зробити коперниканський переворот». Він зробив дослідження, результати якого виклав у своїй відомій праці «Критика чистого розуму».

До І. Канта знання вважалося результатом впливу на людину зовнішніх факторів. При цьому людина сприймає і світ впливає на неї. Кант «перевернув» це співвідношення: він пояснював, що пізнання і знання є результатом людської діяльності. Людина знає лише в тій мірі, в якій вона сама досліджує природу, задає питання, висуває і будує розумові гіпотези. Розум повинен наближатися до природи, з одного боку, з її принципами, а з іншого, з дослідженнями, щоб отримати знання з природи, але не як школяр, якому вчитель все розповідає. Не знання (розум) узгоджувати з предметами, як це робили попередні філософи, а предмет зі знанням (розумом). Тобто, джерело всезагальності й необхідності знання він пропонує шукати не в об'єкті, а в суб'єкті.

Звідки ж людський інтелект бере перший, початковий зміст для своїх побудов? І. Кант вважав, що першоджерелом пізнання є органи чуття, за допомогою яких нам подається дійсність, даючи матеріал для пізнання і сприйняття, і розум, за допомогою якого виникає думка.

У чому ж значення цього перевороту? По-перше, Кант дав більш виправдану картину пізнання: пізнання - це не копіювання реальності і не передача речей людському інтелекту, а діяльність зі створення інтелектуальних засобів, за допомогою яких люди взаємодіють зі світом. По-друге, людський розум може сприймати як надійне знання лише те, що побудоване на принципах, які він розуміє і, якщо необхідно, обґрунтовує.

Отже, заслуги І. Канта в галузі філософії були величезними, він допоміг глибше пізнати можливості і обмеження людського пізнання. До Канта вважали, що наше пізнання крутилося навколо предметів (чи відповідає наше уявлення предметам?), то ж Кант примусив предмети крутитися навколо людини (чи ж відповідають предмети нашим уявленням про них?).

Список літератури

1. Історія філософії: Підручник / за ред. Володимира Івановича Ярошовця – К., 2002.
2. Кант І. Критика чистого розуму. – К., 2000.
3. https://pidru4niki.com/2001122748987/filosofiya/nimetska_klasichna_filosofiya

*Курінна Катерина Віталіївна,
студентка I курсу,
спеціальність «Менеджмент»,
факультет аграрного менеджменту,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

ЕТИКА І. КАНТА І СУЧАСНІСТЬ

*«Чисте поняття про обов'язок має на людське серце
... Значно більш сильний вплив, ніж всі інші мотиви»*

I. Кант

Єдине, що початково передвизначено в людині, — це її прагнення до щастя; найфундаментальніші потреби і інтереси людей в кінцевому результаті зводяться до досягнення блаженства. Але якщо навіть цю фундаментальну природу людини можна відрізнити від наявної психології людей і предписати людині деякий «істинний» інтерес і прагнення в відзнаку від його безпосередніх, фактичних схильностей і бажань, то все рівно в цьому випадку мораль буде зведена до деякого «розумного егоїзму».

Кант розмірковує тут передусім як мораліст, з точки зору самої моральної свідомості, послідовно проводячи власну логіку. В даному випадку він відстоює чистоту морального мотиву. Принцип щастя, говорить Кант, «підводить під моральність мотиви, що, скоріше, підривають і знищують весь її піднесений характер, змішуючи в один клас

наміри до добродетелі і до пороку, навчаючи тільки одного — як краще розраховувати.

Якщо ж моральність засновувати на прагненні людини до щастя, то пробудження до чинності, нехай навіть правильного, буде обтяжене інерідними, «гетерономними», не властивими самій моралі мотивами — надією на досягнення успіху, на набрання блаженства в цьому або потусторонньому світі, на винагороду добродетелі, нарешті, на отримання внутрішнього задоволення від свідомості правильності своїх вчинків. Справжній же моральний настрій людини повинен полягати в тому, щоб не очікувати нагород ані в цьому, ані в іншому світі, а виконувати свій обов'язок безвідносно до яких-небудь надій, нехай навіть бажання щастя — невикорінювальне природне прагнення людини.

Мораль, як вважає Кант, не можна розглядати лише як засіб досягнення якого-небудь результату. При такій інтерпретації моральність перетворюється в чисто технічну, прагматичну задачу, в питання про «розважливність», уміння і спроможності ефективно досягати поставлені цілі. Такі принципи чинності, звичайно, мають місце в людському житті; Кант називає їх умовними, гіпотетичними імперативами: якщо бажаєш досягнути якогось результату, слід робити так.

Але вся справа в тому, що такі правила, визначаючи засіб здійснення цієї мети, залишають в стороні питання про визначення самої мети. Справді, моральні вимоги до людини не можна звести до яких-небудь технічних приписів, що вказують лише те, якомога найбільш ефективно досягнути мету, що переслідується.

По-перше, далеко не кожна мета може бути визнана моральною; успішна дія може мати і протиморальне спрямування. По-друге, навіть в ім'я благої мети можуть бути застосовані засоби, при цьому ефективні, які можуть бути аморальними. Таким чином, гіпотетичний імператив, будучи керівництвом до чинності технічного порядку, ще нічого не говорить про

моральний характер дії. Доцільність зовсім не завжди співпадає з вимогою моралі — от що за проблема виникає в даному випадку.

Рішення її зводиться до наступного: в житті люди переслідують різноманітну мету, але з цієї — особливої, приватної, «емпіричної» — мети ще неможливо вивести моральність. Навпаки, це моральність визнає правозгідність однієї і засуджує іншу мету. Мабуть, не поняття мети обґрунтовує моральну повинність, а навпаки, емпірична мета може бути обґрунтована або відкинута з точки зору моралі. Тому «мета, яку ставлять, вже припускає моральні принципи. Наприклад, ідея вищого добра в світі... Слідує з моралі, а не є її основа» [2, т. 4, ч. 2, с. 9].

Кант прибічник пріоритету повинності над цінністю в моралі, в цьому він бачить специфіку моральності, крім того, він першим в історії етики звернув увагу на загальний характер моральних вимог, на те, що вони в своєму примусовому значенні розповсюджуються на усіх людей, в кінці кінців на людство в цілому. Кант звертає особливу увагу на те, що в моралі людина повинна сама усвідомлювати необхідність (повинність) певних дій і спонукати себе до цього. В цьому він і бачить специфіку моральності, відрізняючи її від легальності (просто виконання осудних людині вимог, зовнішнього підпорядкування).

Мораль не виводиться Кантом з аналізу людського буття, історії, суспільства, а просто постулюється як щось початково дане розумом і як деякий особливий вимір світу. З ототожнення Кантом моралі і свободи (як спроможності людини давати самому собі закони) впливає його формалізм в розумінні моральності. По Канту «безумовно добра воля, принципом якої повинен бути категоричний імператив, невизначена в відношенні всіх об'єктів, буде містити в собі тільки форму воління взагалі, і при цьому як автономію» [2, т. 4, ч. 1, с. 288]; це і є «єдиний закон». Він вважає, що з чисто формального закону в рішенні будь-якої конкретної моральної проблеми завжди слідує тільки один можливий висновок, припис до чинності, принцип.

Тісніше за все моральність у Канта з'єднана з правом. Якщо яку-небудь людину борг змусив зробити вибір не в користь свого ближнього, то для Канта це служить свідомством його моральності. В дійсності тут виявляється лише абстрактний гуманізм — адже зовсім не завжди це справедливо насправді, то є зовсім не завжди «любов до дальнього», скоріше «любіві до ближнього».

Кант правий в тому, що моральний імператив вимагає надання людям потрібної допомоги, але зовсім не примушує любити їх за це. «Цілком недоречно було б говорити: ви повинні любити інших людей. Слід було б сказати: у вас є всі підстави любити свого ближнього, і це справедливо навіть в відношенні ваших ворогів» [2, т. 2, с. 139]. І, справді, почуття обов'язку мов виключає почуття любові, бо любити по обов'язку неможливо.

Але Кант не правий, вважаючи, що вони ніколи не можуть співпасти, оскільки справжня людяність припускає любов до всіх людей, а тоді і співчуття, і жалість будуть адекватним обов'язку (скоріше навіть буде замінювати обов'язок). Але Кант знижує цінність таких добрих спонукань: це скоріше інстинкти, що не слід переоцінювати, хоча і потрібно хвалити, бо більше всього на світі людей, незмінно маючих «перед очима своє улюблене «Я» як єдину точку опори своїх зусиль» [2, т. 2, с. 150] і що домагаються того, щоб все оберталось навколо своєкористя.

На відміну від умовних правил поведінки обов'язок виступає по своїй суттєвості абсолютною вимогою, слідувати якому потрібно безумовно. В обстановці гучних вимог прав людини і його свобод Кант своїм категоричним імперативом нагадав про відповідальність. Отже, вчення про моральність знаходиться в центрі всієї системи Канта.

Канту вдалося показати, якщо і не пояснити повністю, цілий ряд специфічних рис моралі. Моральність не є психологія людини як такого, вона не зводиться ні до яких притаманних всім людям елементарним прагненням, почуттям, пробудженням, ні до яких особливих унікальних

переживань, емоцій, відмінних від всіх інших психічних параметрів людини.

Моральність, звичайно, може приймати форму тих або інших психологічних явищ в свідомості людини, але лише через виховання, через підпорядкування стихії почуттів особливій логіці моральної повинності. Взагалі, мораль не зводиться до «внутрішньої механіки» душевних імпульсів і переживання людини, а має нормативний характер, тобто ставить людині певні дії і самі пробудження до них по їхньому змісту, а не по психологічному вигляду, емоційному забарвленню, душевному настрою і т. п.

Цим методологічним розмежуванням «логіки почуттів» і «логіки моралі» Канту вдалося виявити суть морального конфлікту в сфері індивідуальної свідомості в конфлікті обов'язку і схильностей, бажань, безпосередніх прагнень. Обов'язок по Канту — одностороння і тривка цільність, реальна альтернатива моральної м'якотілості і протистоїть останньому як принципіальність компромісам. Одна з історичних заслуг Канта в розвитку поняття моралі полягає в його вказівці на принципову загальність моральних вимог, що відрізняє мораль від багатьох інших подібних з нею соціальних нормативів (звичаїв, традицій).

Парадокс кантівської етики полягає в тому, що, хоча моральна чинність і направлена на здійснення природної і моральної досконалості, досягнути її в цьому світі неможливо.

Порушення Кантом проблеми автономності етики, розгляд етичного ідеалу, міркування про практичний характер моральності і т. д. визнаються неоцінним вкладом в філософію.

Список використаних джерел

1. Кант И. Трактаты и письма, М.: Наука, 1980 — 709 с.
2. Кант И. Сочинения в шести томах, М.: 1963 - 1966 г., т.1, 2, 3, 4, 6.

3. Т. Б. Длугач «И. Кант: от ранних произведений к «Критике чистого разума», М.: Наука, 1990 — 136 с.
4. И. С. Андреев, Б. Т. Григорьян «Философия Канта и современный идеализм», М.: Наука, 1987 — 272 с.
5. О. Г. Дробницкий «Понятие морали», М.: Наука, 1974 — 388 с.
6. Философский словарь, под ред. И. Т. Фролова, М.: Политиздат, 1986 — 590 с.
7. «Философия» под ред. В. П. Кохановского, Ростов-на-Дону.: Книга, 1995 — 576 с.

*Мостовий Ярослав Сергійович,
студент 1 курсу, спеціальність «Агрономія»,
агробіологічний факультет
Науковий керівник: Кичкирук
Т.В.
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

ЕТИКА І. КАНТА І СУЧАСНІСТЬ

Україна в наші дні переживає важкі випробування, під час яких питання етики набуває особливої актуальності. В умовах війни етика вимагає простих, прямих принципів – виживати і залишатися людьми, дотримуватися принципів добра і правосуддя. Тому дискусія має бути зосереджена на часі після перемоги, на прикладі того, як Англія розробляла плани відновлення після Другої світової війни, коли кінця війни ще не було видно. Ми також маємо ретельно обміркувати та готуватися до того, як зберегти, відновити та покращити морально-етичний стан нашої нації після цієї війни. Адже тільки країна, що має такі чесноти, як висока мораль та орієнтовану на кожного громадянина етику, може мати щасливе населення. Філософські погляди Іммануїла Канта можуть бути надзвичайно корисними для встановлення такої етики.

Давайте розглянемо сучасний стан етики в розвинених суспільствах на прикладі найрозвиненіших країн Європи та Північної Америки, таких як Німеччина, Франція, Італія, Англія та США, оцінка розвитку яких базується на ВВП (ПКС) та населенні більше 50 000 000 осіб.

Оцінити етику в об'єктивному абсолюті неможливо, незважаючи на наші бажання, оскільки практично немає досліджень, які б порівнювали етику в різних країнах, оскільки такі дослідження можуть бути некоректними з етичної точки зору та можуть завдати шкоди кар'єрі дослідника. У зв'язку з цим, нам потрібно знайти чинники, які корелюють з етичним розвитком суспільства. Для цього потрібно звернутись до І. Канта, а саме до його категоричного імператива:

1. “Чини так, щоб максима, якою керується твоя воля, могла б стати принципом загального законодавства” [1].
2. “Чини так, щоб ти завжди ставився до людства як у своїй особі, так і в особі будь-кого іншого також, як до мети й ніколи не ставився б до нього тільки як до засобу” [1].

Також варто звернути увагу на судження І. Канта про етику, яка, за його словами, потрібна для визначення, що є морально добрим або злом, допомагає людям вирішувати моральні дилеми, сприяє розвитку моральної свідомості і здорового розуміння моральних питань й стимулює розуміння людей одне одного. Тобто, за І. Кантом суспільство, де люди керуються моральними принципами, де є повага до свободи, рівності та справедливості, і де всі мають однакові можливості та права, можна назвати щасливим суспільством [2].

Оцінити ступінь щастя людей в конкретному суспільстві складно, але для наближення до об'єктивності необхідно провести дослідження з максимально широкими учасниками, такими як діти. Наприклад, таке дослідження проводилося в США з 2011 по 2021 роки [3]. Аналізуючи цю працю, ми бачимо, що з кожним роком всі соціальні групи дітей в Америці стають менш щасливими, навіть при поліпшенні їхнього матеріального стану та збільшенні так званих «соціальних свобод». Тобто, соціальні метаморфози,

які зараз відбуваються в розвинених країнах й відбувались останні 10 років, зменшують щастя дітей. Зараз діти та їхні батьки, з малого віку думають лише про матеріальне й насолоду. Кант писав, що коли суспільство набуває такого вигляду, сама сутність етики як такої може виродитись, а соціум морально занепасти та сам себе знищити.

Зараз нам як ніколи потрібно повернутись до категоричного імперативу, головного морально-етичного принципу за Кантом, щоб людство змогло пережити ці соціальні метаморфози й наступні покоління могли існувати гідно й щасливо.

Список використаних джерел

1. Філософський енциклопедичний словник / за ред. В.І. Шинкарук та ін. Київ: Абрис, 2002. 742 с.
2. Kant I. Critik der reinen Vernunft. Riga: Verlegts Johann Friedrich Hartknoch, 1781. 891 S. URL: https://archive.org/details/bub_gb_liiY68Wxyl4C/page/n5/mode/2up.
3. Youth Risk Behavior Survey: Data Summary & Trends Report / Centers for Disease Control and Prevention. 2021. 89 p. URL: https://www.cdc.gov/healthyyouth/data/yrbs/pdf/YRBS_Data-Summary-Trends_Report2023_508.pdf.

*Шпиця Олександр Ігорович,
студент 1 курсу, спеціальність «Агрономія»,
агробіологічний факультет,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

ОСУЧАСНЕННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ІДЕЙ ІММАНУЇЛА КАНТА В СЬОГОДЕННІ

Іммануїл Кант – німецький філософ, який зробив значний внесок у розвиток філософії та моралі. Його ідеї про свободу волі, категоричний

імператив та інші моральні принципи стали основою не лише філософії, але й політики та культури.

Кант стверджував, що існує «добро», яке не може бути змінене жодними обставинами, і що моральність не може бути зведена до винагороди або покарання. Його концепція моралі базується на ідеї, що моральність повинна ґрунтуватися на дотриманні певних правил, незалежно від наслідків цих правил. Це зробило його одним з найвпливовіших моральних філософів у світовій історії.

Крім того, Кант вніс значний внесок у розвиток етики, метафізики та логіки. Він сформулював ідеї про те, що людина повинна бути розумною і свідомою істотою, що мислить самостійно і діє на основі своїх власних переконань. Запропонував концепцію «двоїстості» людської природи, де людина має як раціональну, так і емоційну складові.

Ідеї Канта стали важливими в сучасній моралі та етиці, в політиці, науці та культурі. Концепція категоричного імперативу, яку він сформулював, використовується для розвитку етичної поведінки в різних галузях, включаючи медицину та бізнес. Ідеї Канта відіграють важливу роль у формуванні сучасного світогляду та філософської думки.

У сучасному світі ідеї Канта стали основою для розвитку концепції прав людини. Його погляди на свободу та рівність стали важливими складовими у формуванні демократичних ідей та національних конституцій. А концепції про розум, свободу волі та моральність стали ключовими для розвитку сучасної психології та соціології.

Ідеї Канта мають важливе значення у філософії науки та метафізиці. Його погляди на об'єктивність істини та науки дали поштовх до розвитку критичного мислення та наукової методології.

Нарешті, ідеї Іммануїла Канта мають значення не тільки для філософії та науки, а й для культури та мистецтва. Кант відіграв важливу роль у розвитку естетики, встановивши межі та засади справжньої краси. Його концепції про

зв'язок між раціональністю та емоціями знайшли своє відображення у творах таких відомих художників, як Бетховена та Шиллера.

Іммануїл Кант став одним з найвизначніших філософів світу а його ідеї знайшли своє відображення у багатьох аспектах нашого життя.

*Мустафіна Валерія Олексіївна,
студентка 2 курсу
спеціальність «Право»
Юридичний факультет,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ І. КАНТА

Поняття «гносеології» було введено у філософську науку ще у XVIII ст. Аналізували цей розділ філософії достатньо велика кількість вчених-філософів, зокрема Рене Декарт, Артур Шопенгауер, Карл Маркс, Іммануїл Кант тощо.

Виокремимо позиції німецького філософа Іммануїла Канта. Кант приділяв багато уваги духовності, етиці, відстоював свободу особистості, проте на перше місце він ставив проблеми гносеологічного характеру, що було викликано духом часу, нагальною потребою епохи утвердженого капіталізму. [1, с.44]

Радикальні міркування І.Канта не одразу були сприйнятті оточуючим світом. Багато філософів до сьогодні сперечались з позицією вченого. Та попри те Кант зробив вагомий внесок: визначив межі пізнання, що можна порівнювати із межами досвіду;зруйнував традиційні підходи до пізнання істини, що дало поштовх формуванню кардинально нових теорій та ідей.

Філософські досягнення І. Канта, у цій галузі, не рідко називають «коперніканським переворотом». [5, с.6] Ось цей «переворот» спонукав суспільство до перегляду значної частини філософських постулатів, що, до

відповідного моменту, вважались істинними, достовірними, реальними, достеменно справжніми.

У передмові до «Критики чистого розуму», що була видана у 1781 році, Кант пише: «Я повинен був обмежити обсяг знання, щоб дати місце вірі». [4, с.199] Відтак може сформуватися думка, що важливим завданням для Канта стала розробка комплексної гносеологічної концепції.

Знання, за Кантом, має складний зміст і формується з двох частин:

➤ першу частину філософ називає «materією» знання. Це потік відчуттів, або знання емпіричне, що дається «a posteriori», тобто шляхом досвіду;

➤ друга частина (форма) - дається «до досвіду», «a priori» і повинна цілком готовою перебувати в душі, у суб'єкті. [4, с.199]

Відкинувши тенденції прокатолицької філософії, яка брала за вихідний пункт позасуб'єктивний світ, космос, помістивши в центр уваги суб'єктивність як фундаментальну складову будь-якого явища, кантівська філософія завдала відчутного удару по традиційному християнському розумінню. [3, с.33]

Отже, можна стверджувати, що Кантівський «переворот» зруйнував сліпу віру і переконав світовий загаль в тому, що пізнання є складним процесом, який підлягає широкому вивченню. Проте, зруйнувавши внівець присутність Бога у пізнанні, філософ залишає присутність Бога у моралі, адже без моралі не існує й етики. [5, с.8] І. Кант не атеїст, він залишає простір вірі, але майбутнє він бачить за розумом, який потрібно розуміти як щось більше ніж просто пізнавальну здібність людини. [2, с.24] Відкривши нові горизонти для пізнання, Кант і справді вчинив переворот думок, міркувань, поглядів, ідей і, зокрема, показав новий шлях до самопізнання.

Список використаних джерел

1. Кузьмініх А. М., Крестьянова Є. М. ГНОСЕОЛОГІЯ ІММАНУЇЛА КАНТА. Збірник наукових праць VIII студентської науково-практичної конференції. 2022. С. 43–46. URL:

https://ssaa.ru/structur/riz/Sbornik_Aktual_issled_v_sfere_gumanitar_2022.pdf#page=43 (дата звернення: 15.04.2023).

2. Мартиненко О. ПРОБЛЕМА ІСТИНИ У ФІЛОСОФСЬКОМУ ТА НАУКОВОМУ ПІЗНАННІ. Релігія та Соціум. 2016. № 1. С. 22–27. URL: http://en.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/05/2016_1-221-25_04_A.Martynenko.pdf (дата звернення: 15.04.2023).

3. Оргіш В. П. ГНОСЕОЛОГІЯ КАНТА І ТЕОЛОГІЧНИЙ МОДЕРНІЗМ. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВИХ, ЕКОНОМІЧНИХ ТА ГУМАНІТАРНИХ НАУК. 2021. № 3. С. 32–3. URL: <http://n.bip-ip.by/nauka/konferencii/11/3.pdf#page=33> (дата звернення: 15.04.2023).

4. Цацарін І. І. Гносеологія Й. Канта і неокантіанство Г. Ріккєрта. Вісті Гомельського державного університету імені Ф. Скорини. 2015. № 1. С. 199–203. URL: https://vesti.gsu.by/2015/vesti_gsu_2015_1.pdf#page=201 (дата звернення: 15.04.2023).

5. Шепетяк О. ГНОСЕОЛОГІЧНІ ЗМІНИ РЕЛІГІЙНОЇ ФІЛОСОФІЇ. Цикл культурологічних бесід УБНТ і НКТ "Бойківщина". 2008. № 33. С. 1–15. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3294/1/Shepetyak_gnoseologichi_2008.pdf (дата звернення: 15.04.2023).

*Шулежко Антон Володимирович,
студент 1 курсу, спеціальність «Агрономія»,
факультет агробіологічний,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

ЕТИКО-ПРАВОВІ ПОГЛЯДИ І.КАНТА

Іммануїл Кант є одним із найвизначніших філософів у світовій історії. З його іменем пов'язана кардинальна зміна в розвитку філософії, яка відбулася в XVIII столітті. Іммануїл Кант став відомий завдяки своїй фундаментальній

праці "Критика чистого розуму", в якій він висунув ідею, що всі наші знання про світ не випливають з його реальності, а формуються відповідно до структури нашого розуму. Він ввів поняття "апріорне знання", яке є передумовою для будь-якого дослідження світу і яке забезпечує його об'єктивність. Його ідеї мали великий вплив на наступні покоління філософів та на розвиток культури взагалі. У своїх творах він не тільки висував ідеї, але й навчав розвивати своє власне мислення.

Основна ідея етико-правових поглядів Іммануїла Канта полягає у тому, що моральні та правові норми повинні базуватися на універсальних принципах, які застосовуються до всіх людей без винятку. Ці принципи наголошують на важливості автономії та свободи індивіда, які повинні бути забезпечені державою.

Кант сформулював концепцію "категоричного імперативу" , який є головною ідеєю його моральної філософії. Згідно з цим принципом, моральний закон повинен бути загальним і безумовним, а не залежним від конкретних обставин або індивідуальних потреб. Категоричний імператив формулюється як "Дій так, щоб максима твоєї волі завжди могла одночасно стати загальним законом". Таким чином, Кант вважав, що моральність має бути заснована на універсальних принципах, які застосовуються до всіх людей без винятку.

Філософія Іммануїла Канта містить в собі глибокі роздуми про природу свободи, а його ідея про право на свободу стала однією з найважливіших ідей не лише в контексті філософських роздумів, а й у політичній, соціальній та правовій сферах. У своїй філософії Кант вважає, що людина має природне право на свободу, що полягає в здатності до розуміння та вибору вільних дій.

Ідея про право на свободу у Канта базується на його моральній філософії, де він визначає, що кожна людина має бути поважана як кінцева мета, а не як засіб до досягнення інших цілей.

Щодо права, Кант розвинув ідею "права на свободу", яке має бути забезпечене державою. Це право на свободу полягає в тому, що кожна людина

повинна мати можливість діяти вільно, за умови, що її дії не завдають шкоди іншим людям. Держава повинна забезпечити це право шляхом створення законів, які забороняють неправомірні дії.

Ідея Канта про право на свободу стала основою для формулювання багатьох правових норм та принципів, таких як свобода слова, свобода віросповідання, право на освіту та багато інших. Ця ідея вплинула на розвиток прав людини та їх захист у більшості країн світу.

Таким чином, етико-правові ідеї І. Канта засновані на універсальних принципах моралі та права, які мають бути застосовані до всіх людей без винятку. Вони наголошують на важливості автономії та свобод.

*Миненко Таїсія Ігорівна,
студентка 1 курсу, спеціальність «Агрономія»,
агробіологічний факультет,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

ФІЛОСОФСЬКЕ ОБГРУНТУВАННЯ ІДЕЇ МИРУ ЗА І. КАНТОМ

Серед проблем, які сьогодні є надзвичайно актуальними, – це забезпечення міжнародної безпеки і миру. На жаль, зараз наявні збройні конфлікти, загроза виникнення озброєного протистояння продовжує існувати.

В історії філософсько-соціальної думки широко існувала розповсюджена ідея, що війна – явище вічне і закономірне, і що без неї суспільство розвиватися не зможе. Цієї точки зору дотримувались такі мислителі, як Геракліт, Платон, Гегель, хоча вони й по-різному трактували сутність війни [1, с. 29].

Війна як соціально-політичне явище та шляхи досягнення вічного миру глибоко хвилювали німецького філософа Іммануїла Канта (1724–1804).

Ідея миру є важливою темою в філософії Іммануїла Канта. Він заслужено вважається родоначальником німецької класичної філософії кінця XVIII – початку XIX ст. “Вплив його наукових і філософських ідей, – зазначає В. Асмус, – вийшов далеко за межі епохи, в якій він жив” [1, с. 3]. У центр своїх філософсько-етичних праць Кант ставив людину, її свободу, честь, гідність та шлях до щастя.

Ідея миру є необхідною умовою для забезпечення благополуччя кожної людини і суспільства в цілому, і за Кантом мир повинен бути метою для кожного розумного істоти.

Основні аргументи миру за І. Кантом зображені на рис.1.

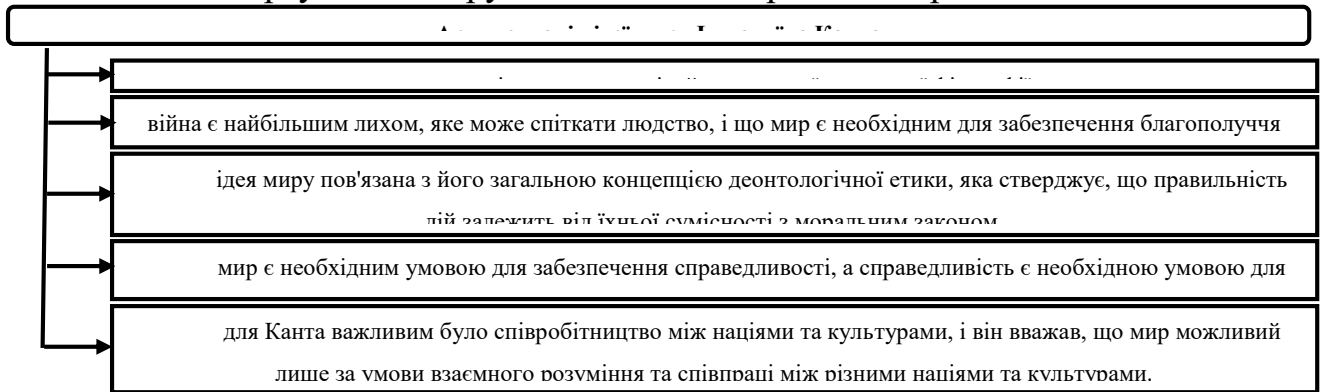

Рис.1. Аргументація ідеї миру Іммануїла Канта\

У 1795 р. був опублікований знаменитий трактат Канта “До вічного миру”, в якому мислитель глибоко аналізує причини і наслідки війни та шляхи до вічного миру. Ця робота викликала велику зацікавленість в усіх європейських країнах.

У своїй праці І. Кант пропонує проект «вічного миру» - оригінальну модель міжнародних відносин і міжнародної безпеки, засновану на дотриманні норм міжнародного договору та на діяльності особливої міжнародної організації - федерації суверенних, незалежних і рівноправних держав.

До основних норм міжнародних відносин за проектом «вічного миру» Кант відносить:

- невтручання у політичний устрій і управління інших держав;

- неможливість використання державного боргу держави для цілей зовнішньої політики;
- повне виключення основ для нових воєн за висновками мирних договорів між державами;
- республіканський тип устрою держав - членів міжнародного договору;
- федералізм держав як основа міжнародного права та ін. [2]

Під терміном «республіканський устрій» Кант розуміє певний тип правової держави (хоча даний термін не використовується в роботах вченого), що заснований на принципах «свободи членів суспільства (як людей), на основоположеннях залежності всіх (як підданих) від єдиного загального законодавства, на законі рівності всіх (як громадян)». Даний державний устрій, за Кантом, «є єдиним устроєм, що виникає з ідеї договору, на якій повинно бути засноване будь-яке правове законодавство народу» [3].

Кант стверджує неминучість утворення даної системи міжнародних відносин, наполягаючи на «об'єктивній реальності ідеї федерації, що повинна охопити поступово всі держави й привести, таким чином, до «вічного миру».

Отже, філософське обґрунтування ідеї миру за Кантом базується на його уявленні про моральність та людську свободу. Він вважає, що ми повинні поважати права та свободи інших людей, щоб жити в гармонії та зберігати справедливість та рівноправність. Мир є результатом поваги до морального закону та гідності людей, що забезпечує спокій та безпеку для всіх.

Список використаних джерел

1. Асмус В. Ф. История античной философии / В. Ф. Асмус. – М.: Высш. шк., 1965. – 320 с
2. Галанза П. Н. Учение Канта о государстве и праве / П. Н. Галанза. – М.: Государственное изд-во юрид. литературы, 1960. – 50 с.
3. Иммануил Кант «До вічного миру». [Електронний ресурс] : <https://anthologyforthelazy.webnode.com.ua/l/immanujil-kant-do-vichnogo-miru/> .

*Ірина Мельниченко,
студентка 4 курсу спеціальність
«Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
факультет гуманітарно-педагогічний,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

МОРАЛЬ І ПРАВО У ФІЛОСОФСЬКІЙ СПАДЩИНІ І.КАНТА

Немає сумніву, що поняття права та моралі відіграють центральну роль у філософії Канта загалом. Політико-правова проблематика піднімалася у таких його працях, як “Ідея загальної історії у всесвітньо-громадянському плані” (1784), “Відповідь на питання: що таке Просвітництво” (1784), “Критика практичного розуму” (1788).

Створене ним вчення про право і державу сам Кант вважав найбільш розробленою частиною своєї системи. Основою його теоретичної конструкції є ідеї про свободу особи та людську гідність. Питання про зв’язок свободи і необхідності у поведінці людини — одне з базових питань, вирішення якого складає основу етики Канта, яка творить, у свою чергу, морально-філософську базу кантівського вчення про право і державу. Хоча теорії Канта про закони та моральний закон широко досліджувалися як різні предмети, чи існує однозначна концепція права, що лежить в основі цих різних видів законів, залишається досить невивченим у великій літературі про Канта [1].

Політична філософія Канта викликає інтерес у нашому сучасному світі. Кант — філософ епохи Просвітництва, який критикує роботу розуму та прагне пояснити право і що воно може запропонувати в нашому розумінні світу. Він розвиває моральну філософію, яка спирається на розум і має на меті сприяти свободі, миру та республіканізму в політичних і міжнародних справах. На його думку впливає контекст і його відданість ненасильницьким засобам покращення політичної ситуації. Гегель є різким критиком відданості Канта

тому, що він вважає абстрактним розумом, а пост структуралісти схильні критикувати раціоналізм Канта.

Доктрину права Канта часто розуміють як пояснення авторитету закону через посилення на те, як закон забезпечує важливі загальні інтереси, такі як безпека та добробут. Вкорінення юридичного зобов'язання в інструментальних перевагах, наданих законом, є неправильним тлумаченням аргументу Канта. Натомість припускається, що в центрі витонченої та багатогранної філософії права Канта знаходиться моральна концепція закону, та права, яка має пріоритет тлумачення. Аргумент Канта на користь права демонструє, що встановлення усесторонньої волі є єдиним способом узгодження волі людей із категоричними моральними обов'язками, які вони несуть одне одному. Права ніколи не можуть бути забезпечені в односторонньому порядку, а лише введені в дію конституцією, яка забезпечує різні демократичні та матеріальні (вроджені) права. Цим пояснюється протистояння Канта деспотизму, колоніалізму та революції. Ми відрізняємо це моральне поняття права від споріднених юридичних (тобто позитивних) і етичних понять, і ми простежуємо деякі зі складних взаємозв'язків, які існують між юридичним правом і моральним поняттям, яке, за словами Канта, дає закону його розум.

Кант справді має однозначну концепцію права, яка, тим не менш, ініціюється різними видами законів у різних контекстах застосування, які всі разом становлять єдину та повну систему пізнання, задовольняючи різні вимоги розуму.

Двома суттєвими компонентами найзагальнішої концепції права Канта є: «(1) необхідність і (2) дія спонтанної здатності, чия законодавча влада приписує цю необхідність певній сфері через відповідний акт». У той час як ця концепція закону наближає Канта до погляду необхідності на закони природи (який розглядає закони як вираження зв'язків необхідності між універсаліями або природами, на відміну від широкого емпіричного погляду, згідно з яким закони є випадковими, але корисними узагальненнями в наших

найкращих системах емпіричного дослідження природи), погляд Канта фактично є альтернативою стандартному нецесітаріанському розумінню, оскільки він відрізняється від нього у двох основних аспектах [2].

За умови, що Кант однозначно стверджує, що закони є необхідними або об'єктивними правилами і, так само, що розуміння є законодавцем природи та вважає що, принаймні за досить поширеним тлумаченням, автономія практичного розуму полягає у встановленні морального закону самому собі. Справжня складність полягає в обґрунтуванні основного аргументу про те, що ця концепція, разом із цими двома компонентами, вичерпно пояснює всі послідовні та значні використання Кантом поняття права.

Отже, Кант підкреслював, що реальне здійснення права вимагає, щоб воно було реально загальнообов'язковим, що досягається через надання йому зовнішньої примусової сили. Без такої сили неможливо заставити людей дотримуватися правових норм, і, якщо право не було б наділено примусовою силою, воно б не змогло виконати належну йому суспільну функцію. А це означає, що і категоричний імператив, як всезагальний закон права, був би позбавлений своєї безумовності. Саме тому, будь-яке право повинно виступати, як право примусове. А надати йому цю властивість може тільки держава — засадничий і первинний носій примусу. Власне, державність з'являється й існує, саме виходячи з вимог категоричного імперативу [3].

Список використаної літератури

1. Гаєр, Манфред. Світ Канта: Біографія [текст] / Манфред Гаєр; [пер. з нім. Л. Харченко]. – К.: Юніверс, 2007. – 336 с. , іл. – (Життєписи).
2. Кант, Імануель. Критика практичного розуму [текст] / Імануель Кант; [пер. з нім., примітки, післямова Ігор Бурковський]. – К. : Юніверс, 2004. – 239 с. – (Філософська думка).
3. Кант, Іммануїл. Критика чистого розуму [текст] / Іммануїл Кант; [пер. з нім., примітки, Ігор Бурковський]. – К. : Юніверс, 2000. – 504 с. – (Філософська думка).

4. Кант И. Лекции по этике / И. Кант // Этическая мысль: Науч. - публицист. чтения – М.: Политиздат, 1990. – С.297-323.

*Лесь Микола,
студент факультету інформаційних технологій,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

*Наукавий керівник:
Горбатюк Т.В.*

ФІЛОСОФСЬКЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ІДЕЇ МИРУ ЗА І. КАНТОМ

Миротворча традиція, започаткована європейським гуманізмом і розвинута Просвітництвом, дістала гідного продовження у вченні видатного німецького філософа, родоначальника німецької класичної філософії І. Канта. Філософія Канта стала важливим етапом на шляху до загального і справедливого миру. Спираючись на своїх попередників (Сен-П'єр, Ж.-Ж. Руссо, Г. Лейбніц та ін.), І. Кант немовби підсумовує розвиток європейської миротворчої думки і водно- час надає їй принципово нового звучання. Головна заслуга Канта полягає в тому, що він дав ідеї вічного і загального миру всебічного філософського обґрунтування.

Ця ідея постає у Канта як необхідний елемент його філософської системи. Мрія про загальний і вічний мир, моральне засудження війни й численні заклики до миру, миротворчі проекти і спроби їхньої реалізації набули у Канта цілком законного характеру. Аналізуючи саме поняття миру, він доводить, що воно фактично збігається з поняттям права і разом з ним ґрунтується на вкоріненому в розумі моральному законі. Отже, вимоги миру постають у Канта як вимоги самого розуму, а вічний мир розглядається як продиктований цим розумом моральний обов'язок. Поняття миру, таким чином, набуває у нього значення філософської ідеї, яка органічно входить до його філософської системи. Вона необхідно пов'язана не тільки з його

моральною філософією, а й входить до системи його політичних ідей, що, своєю чергою, ґрунтуються на його філософії права. Єдність моральних, правових та політичних підстав і є головною особливістю Кантового обґрунтування ідеї вічного миру.

Проте не менш важливою для німецького філософа була проблема реалізації цієї ідеї. Канта непокоїть не тільки її законність з точки зору чистого розуму, а й можливість реального втілення, перетворення її на практичне завдання, що, нехай поступово, але розв'язується. Важливе значення в цьому плані мали філософсько-історичні праці Канта, де він доводив об'єктивну необхідність вічного миру, продиктовану законами історичного розвитку людства, неминучість просування суспільства до такого правового стану, коли цей мир стає не просто побажанням, або велінням моральної свідомості, а й цілком реальною справою. Головною працею Канта, в якій він всебічно розглядає цю проблему, був його відомий трактат "До вічного миру" (1795). Час написання трактату - наполеонівські війни в Європі. Як і більшість праць такого роду, він був написаний у формі проекту міжнародного договору, адже Кант, приєднуючись до своїх попередників, вважав, що мир має бути встановлений шляхом міжнародних угод. Варто взяти до уваги й те, що трактат було опубліковано по гарячих слідах Базельського договору між Францією та Пруссією, який хоча і поклав край війні між цими країнами, але не ворожнечі між ними. Фактично це було лише тимчасове перемир'я. Мета ж Канта полягала в тому, щоб запропонувати такі статті договору, сформулювати в них такі умови, які забезпечували б не тимчасове перемир'я, а вели до сталого (вічного) миру, які б назавжди усували війну із життя європейських народів. Перша стаття, з якої Кант починає свій проект, власне, і формулює цю найважливішу вимогу до будь-якого мирного договору, якщо він і справді має на меті мир, а не тимчасове припинення війни. "Жоден мирний договір, - вказує Кант, - не повинен вважатися таким, якщо під час його укладання таємно зберігаються підстави для майбутньої війни". На цю обставину, до речі, і вказує прикметник вічний, який, однак, стає завйим, коли

мирний договір відповідає своєму поняттю, тобто знищує всі причини майбутньої війни.

Запропонований Кантом договір складається з двох частин: шести "прелімінарних" (попередніх) і трьох "дефінітивних" (остаточних) статей, а також кількох додатків до них. Звертає на себе увагу той факт, що і головні розділи цього трактату, й особливо додатки до них змістовно пов'язані з різними аспектами філософської системи Канта: моральною філософією (етикою), філософією права, філософією історії, а ідеї, сформульовані тут, мають продовження в інших працях філософа ("Критика практичного розуму", "Метафізика моралі", "Ідея загальної історії у всесвітньо-громадянському плані"). З другого боку, ідея вічного миру досліджувалась не тільки в цьому трактаті, а й в інших працях. Це свідчить про те, що тема не була випадковою для Канта, що ідея миру була важливим елементом і результатом всієї Кантової системи. Проте саме в трактаті вона досліджена комплексно і всебічно, і саме він ставить Канта в ряд видатних миротворців Нового часу.

Як зазначалося, перший розділ трактату містить у собі так звані "прелімінарні статті" мирного договору, в яких визначаються попередні умови досягнення миру між державами. В цих статтях стисло сформульовані елементи теорії міжнародного права, які згодом були розвинуті в його "Метафізиці моралі" (1797). Однак окрім теорії тут міститься програма подолання негативних аспектів, властивих міжнародним відносинам феодальної доби. Кант виступає проти фінансової і зовнішньополітичної сваволі феодальних володарів, проти трактування держави як монаршої власності, засуджує каральні війни і зростання постійних армій, саме існування яких вважає повсякчасною загрозою миру. Засуджуючи втручання у внутрішні справи окремих держав, Кант виступав за право націй на самовизначення і суверенне право кожного народу на власну політичну організацію. В цілому суть цих статей полягає в певних вимогах як до способу ведення воєнних дій між країнами, так і до характеру мирних угод, що ними ці війни так чи так завершуються.

Отже, стан миру має бути запровадженим, і єдиний шлях до цього полягає в створенні громадянського суспільства. Тому не дивно, що одна з перших умов досягнення миру викладена Кантом у формі постулату: "Всі люди, що мають можливість впливати один на одного, повинні належати до якогось громадянського устрою". Конкретніше цей правовий устрій постає у нього як:

- 1) устрій людей в межах одного народу за правом державного громадянства;
- 2) устрій держав у їхніх відносинах одна з одною;
- 3) устрій за правом всесвітнього громадянства.

Кант зазначає, що такий поділ не довільний, бо випливає з ідеї загального і вічного миру, адже загальний мир можливий тільки як подолання природного стану і надання правового характеру всім можливим взаєминам між людьми. Ці види правового устрою, що постають у Канта як конкретні форми втілення правової ідеї, були розвинуті ним у теорії публічного права, що складається з трьох частин: державного права, міжнародного права і права світового громадянства. Отже, головні моменти правової концепції німецького філософа дістали свого прямого відображення в "дефінітивних" статтях трактату.

Поважнюк Софія Сергіївна,
студентка гуманітарно-педагогічного факультету, Національний
університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ
Наукавий керівник:
Горбатюк Т.В.

ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ І. КАНТА

Німецька класична філософія займає особливе місце в історії філософії. Іммануїл Кант – один із найбільш видатних її представників. Німецький філософ, засновник німецької класичної філософії та ідеалізму. У

творчості Канта виділяють два періоди: докритичний і критичний. Ці періоди різняться спрямованістю інтересу, предметами дослідження у філософських роботах. У докритичний період Кант приділяє велику увагу космогонії. Гіпотеза про походження Сонячної системи з еволюційного розвитку холодної пилової туманності. Але, безумовно, основний внесок Канта у філософію пов'язаний із його роботами критичного періоду, у якому він зосереджує свою увагу на гносеологічних проблемах, на з'ясуванні можливостей і меж людського пізнання. Саме в цій області філософії Канту було призначено, за його виразом, «зробити коперніканський переворот». Він зробив дослідження, результати якого виклав у своїй відомій праці «Критика чистого розуму».

До І. Канта знання вважалося результатом впливу на людину зовнішніх факторів. При цьому людина сприймає і світ впливає на неї. Кант «перевернув» це співвідношення: він пояснював, що пізнання і знання є результатом людської діяльності. Людина знає лише в тій мірі, в якій вона сама досліджує природу, задає питання, висуває і будує розумові гіпотези. Розум повинен наближатися до природи, з одного боку, з її принципами, а з іншого, з дослідами, щоб отримати знання з природи, але не як школяр, якому вчитель все розповідає. Не знання (розум) узгоджувати з предметами, як це робили попередні філософи, а предмет зі знанням (розумом). Тобто, джерело всезагальності й необхідності знання він пропонує шукати не в об'єкті, а в суб'єкті.

Звідки ж людський інтелект бере перший, початковий зміст для своїх побудов? І. Кант вважав, що першоджерелом пізнання є органи чуття, за допомогою яких нам подається дійсність, даючи матеріал для пізнання і сприйняття, і розум, за допомогою якого виникає думка.

У чому ж значення цього перевороту? По-перше, Кант дав більш виправдану картину пізнання: пізнання - це не копіювання реальності і не передача речей людському інтелекту, а діяльність зі створення інтелектуальних засобів, за допомогою яких люди взаємодіють зі світом. По-

друге, людський розум може сприймати як надійне знання лише те, що побудоване на принципах, які він розуміє і, якщо необхідно, обґрунтовує.

Отже, заслуги І. Канта в галузі філософії були величезними, він допоміг глибше пізнати можливості і обмеження людського пізнання. До Канта вважали, що наше пізнання крутилося навколо предметів (чи відповідає наше уявлення предметам?), то ж Кант примусив предмети крутитися навколо людини (чи ж відповідають предмети нашим уявленням про них?).

Список використаної літератури

1. Історія філософії: Підручник / за ред. Володимира Івановича Ярошовця – К., 2002.

2. Кант І. Критика чистого розуму. – К., 2000.

*Карюк Даниїл Юрійовіч,
студент групи факультету інформаційних технологій,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

*Наукавий керівник:
Горбатюк Т.В.*

ОСОБЛИВОСТІ КАНТІВСЬКОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ СИСТЕМИ

Філософія Іммануїла Канта (1724-1804) є однією з найбільш визначальних у європейській історії філософії. Його творчість має значний вплив на розвиток філософської думки, особливо в галузі моралі та етики, пізнання, логіки та метафізики. У цьому науковому тезисі розглядається детальний аналіз Кантових читань, які він читав під час своїх лекцій в період з 1775 по 1785 роки.

Перший етап Кантових читань почався восени 1775 року та тривав до весни 1776 року. Цей етап був присвячений питанням моралі та етики, та

включав в себе лекції з філософських творів, таких як "Метафізичні початки моралі" та "Критика практичного розуму". Кант акцентував увагу на тому, що моральність є основою людської природи, а тому моральні принципи повинні бути джерелом діяльності людини.

Другий етап Кантових читань тривав з 1776 до 1780 року. Цей етап був присвячений питанням пізнання, логіки та метафізики, та включав в себе лекції з таких творів, як "Критика чистого розуму", "Про метафізику" та "Логіка". Кант акцентував увагу на тому, що пізнання може бути досягнуте лише за умови відповідності розумових категорій до об'єктивних фактів, а метафізика повинна відповідати принципу справжності.

Третій етап Кантових читань тривав з 1781 до 1785 року і був присвячений питанням релігії та історії філософії. Цей етап включав в себе лекції з таких творів, як "Релігія в межах чистого розуму" та "Ідеї до загальної історії світу з погляду космополітичної мети". Кант акцентував увагу на тому, що релігія повинна бути заснована на моральних принципах, а історія філософії повинна відображати розвиток людської думки з часу.

У своїх читаннях Кант висловлював свої погляди на філософію та інші дисципліни, демонструючи свої знання та розуміння теорій того часу. Кант також використовував свої читання, щоб розвинути свої власні ідеї та підходи до філософських питань.

Кантові читання є важливим елементом його філософської діяльності, які відображають його розуміння та підхід до різних аспектів філософії. Через ці читання Кант досліджував питання моралі, пізнання, логіки, метафізики, релігії та історії філософії, демонструючи своє розуміння та підходи до цих тем. Детальний аналіз Кантових читань допомагає краще зрозуміти його внесок у розвиток філософської думки.

*Конєвега Захар Сергійович,
студент групи факультету інформаційних технологій,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

*Наукавий керівник:
Горбатюк Т.В.*

ХАРАКТЕРНІ РИСИ КАНТІВСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Кантівські читання стосуються праць Іммануїла Канта, німецького філософа, ідеї якого справили значний вплив на сучасну філософію. Читання лекцій Канта пропонує новий погляд на філософський розвиток Канта, прояснює моменти в опублікованих текстах, розглядає теми, які там не розглядалися, і більш детально зображує інтелектуальне тло. Крім того, лекції часто є більш доступними для читачів, ніж опубліковані праці.

Кантівська етика - це набір універсальних моральних принципів, які застосовуються до всіх людей, незалежно від контексту чи ситуації. Крім того, кантіанство включає в себе різноманітні філософії, які поділяють прагнення Канта дослідити природу та межі людського знання в надії підняти філософію до рівня науки. Якщо ви хочете дізнатися, як читати "Критику чистого розуму" Канта, експерти радять спочатку прочитати "Пролегомени", які є чіткими і короткими, а також містять розповідь самого Канта про те, чого він хотів досягти в "Критиці" і що спонукало його до її написання.

Філософія Канта поділяється на дві основні сфери дослідження: теоретичну і практичну філософію. Теоретична філософія включає метафізику, гносеологію та логіку, тоді як практична філософія включає моральну та політичну філософію. У своїй "Критиці чистого розуму" Кант намагався встановити межі людського пізнання, досліджуючи природу та обсяг наших пізнавальних здібностей. Він стверджував, що люди мають певні вроджені категорії розуміння, які структурують наш досвід пізнання світу, і

що ці категорії обмежують нашу здатність пізнавати речі поза межами можливого досвіду.

У своїй "Критиці практичного розуму" Кант звернув увагу на філософію моралі, стверджуючи, що мораль ґрунтується не на емпіричних спостереженнях чи суб'єктивних почуттях, а на раціональних принципах, які універсально застосовні до всіх розумних істот. Він вважав, що моральний закон є категоричним імперативом, що означає, що він не ґрунтується на якійсь конкретній меті, а є безумовною вимогою самого розуму.

Політична філософія Канта ґрунтувалася на ідеї суспільного договору, згідно з якою індивіди утворюють суспільство, добровільно погоджуючись відмовитися від деяких своїх індивідуальних прав в обмін на захист і вигоди від життя в спільноті. Він вважав, що метою держави є захист прав і свобод її громадян, а легітимність влади ґрунтується на згоді керованих.

Окрім своєї теоретичної та практичної філософії, Кант також зробив значний внесок у філософію естетики, або вивчення краси та мистецтва. У своїй "Критиці здатності судження" Кант стверджував, що переживання краси - це безкорислива насолода, яка виникає завдяки гармонійному взаємозв'язку між нашими пізнавальними здібностями та об'єктами, які ми сприймаємо. Він вважав, що мистецтво відіграє особливу роль у житті людини, оскільки дозволяє нам відчувати красу природи і людської форми у спосіб, що виходить за межі простої корисності чи практичності.

Ідеї Канта мали глибокий вплив на сучасну філософію, і його вплив можна побачити в широкому спектрі філософських галузей, включаючи етику, епістемологію, метафізику та політичну філософію. Його акцент на важливості розуму, універсальності моральних принципів та межі людського пізнання продовжують формувати сучасні філософські дебати, а його праці залишаються обов'язковим читанням для всіх, хто зацікавлений у розумінні природи людського мислення, дії та суспільства.

Загалом, кантівські читання пропонують багате і складне розуміння природи людського знання, моралі та політики, і продовжують мати значний вплив на сучасну філософію.

Насамкінець, кантівське прочитання дає багате та нюансоване розуміння складності людського досвіду та природи реальності. Завдяки своєму ретельному аналізу меж розуму та ролі моралі в житті людини, Кант залишив довговічну спадщину, яка продовжує формувати філософський пошук і донині.

*Півторак Даніл Олегович,
студент факультету інформаційних технологій,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ*

*Наукавий керівник:
Горбатюк Т.В.*

КОНЦЕПЦІЯ ТРАНСЦЕНДЕНТАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА В КРИТИЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ І. КАНТА

Іммануїл Кант був одним з найвизначніших філософів XVIII століття. Його критична філософія, яка розвивалась в три етапи, включає в себе такі роботи, як "Критика чистого розуму", "Критика практичного розуму" та "Критика судження". Однією з найважливіших концепцій у філософії Канта є трансцендентальний суб'єкт. Ця концепція займає центральне місце в його філософії та впливає на багато інших філософських проблем.

Трансцендентальний суб'єкт у критичній філософії І. Канта означає особу, яка здатна здійснювати пізнання світу. Він вважає, що світ існує незалежно від нашого пізнання його. Трансцендентальний суб'єкт є тим, хто відображає світ у своєму розумі, але не може знати світ як він є насправді. Трансцендентальний суб'єкт є певним видом трансцендентального об'єкту, який виступає як передумова для пізнання.

У філософії Канта трансцендентальний суб'єкт поділяється на дві складові: "розум" та "інтуїцію". Розум є тим, що допомагає розуміти світ навколо нас. Розум не може забезпечити нам істини сам по собі, але він є необхідним елементом для розуміння світу. Інтуїція, з іншого боку, дозволяє нам мати пряме знання про світ, а не просто розуміти його. Інтуїція включає в себе сприйняття та уявлені відображає світ в його конкретній формі, в якій ми можемо його сприймати. Обидві складові трансцендентального суб'єкта є необхідними для пізнання світу.

Крім того, Кант вважав, що трансцендентальний суб'єкт є не тільки передумовою для пізнання світу, але і для моралі. Іншими словами, наша здатність до моральності ґрунтується на трансцендентальному суб'єкті. Кант вважав, що моральність є незалежною від нашого досвіду і від нашої емпіричної природи, але вона залежить від нашої здатності до раціональності. Таким чином, трансцендентальний суб'єкт є передумовою для моральності, а раціональність є ключем до її розуміння. Іншим аспектом концепції трансцендентального суб'єкта є його відношення до дійсності. Кант вважав, що наші знання про світ є лише частковими і неповними, оскільки наші сприйняття світу завжди фільтруються через наші здатності до сприйняття. Тому наші знання про світ є обмеженими і не повністю відображають реальність. Трансцендентальний суб'єкт є тим, що допомагає нам перетворити наші часткові знання на універсальні. Концепція трансцендентального суб'єкта в критичній філософії І. Канта є однією з його найважливіших та найвпливовіших ідей.

Трансцендентальний суб'єкт є передумовою для пізнання світу та моральності, він має дві складові - розум та інтуїцію, і він є тим, що допомагає нам перетворити наші часткові знання на універсальні. Кант розумів трансцендентальний суб'єкт як універсальний принцип, який діє у кожній людині, і він є фундаментом, на якому базуються усі наші знання та моральні переконання. Однак, концепція трансцендентального суб'єкта не без своїх недоліків. Деякі критики Канта вказують на те, що його концепція суб'єкта

занадто абстрактна, і вона не дає достатньої уваги індивідуальним особистостям та їх унікальності. Крім того, існують деякі суперечності в теорії Канта, наприклад, у питанні про можливість дійсного знання про світ поза межами нашого досвіду.

У будь-якому випадку, концепція трансцендентального суб'єкта І. Канта є важливим внеском в історію філософії, і вона вплинула на багатьох філософів після нього. Вона відображає складну природу нашого розуму та сприйняття світу, і вона залишається предметом активних дискусій у сучасній філософії.